

การพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม
ในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
ในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม*

COLLABORATION DEVELOPMENT AMONG PUBLIC, PRIVATE, AND
CIVIL SOCIETY SECTORS IN THE OPERATION TO IMPROVE THE
QUALITY OF LIFE FOR THE ELDERLY IN PHANAT NIKHOM
MUNICIPALITY

พิชญ์สินี เสรีโรจนกุล

Pitsinee Serirojanakul

ปิยกร หวังมหาพร

Piyakorn Whangmahaporn

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

E-mail: kimdent022@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 ราย คัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้บริหารหรือผู้แทนจากภาคราชการ ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคม ที่มีบทบาทหรือมีประสบการณ์ในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม จัดระบบข้อมูลด้วยโปรแกรม ATLAS.ti 9 ตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูลโดยวิธีการตรวจสอบสามเส้า วิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยการตีความ ผลการวิจัยพบว่า ความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจำแนกอธิบายได้ 2 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านโครงสร้าง ประกอบด้วย การเจรจาและตัดสินใจ การสรรหาผู้นำ การกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แต่ยังไม่พบการสร้างพันธมิตรสัญญาและการสร้างความชอบธรรมที่ชัดเจน และ 2) มิติด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายและการวางแผน

* Received 16 November 2021; Revised 24 April 2022; Accepted 28 April 2022

การสนับสนุนทรัพยากร การสร้างความไว้วางใจและการจัดการความขัดแย้ง การกำกับดูแล ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือ ได้แก่ 1) ผู้นำ 2) ตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง พันธมิตร และเครือข่ายทางสังคม 3) สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม 4) ทรัพยากร 5) ข้อตกลง ระเบียบกฎหมายและแนวทางปฏิบัติ 6) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงและองค์กร 7) ความสามารถของบุคลากรและองค์กร และ 8) การกำกับดูแล สรุปแนวทางการพัฒนาความร่วมมือได้ว่าเทศบาลควรกำหนดโครงสร้างและกระบวนการความร่วมมือในการดำเนินงานให้ชัดเจนเพื่อให้ความร่วมมือบรรลุผลสำเร็จ

คำสำคัญ: ความร่วมมือ, คุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research article were to 1) Examine the structures and processes of collaboration in the operation to improve the quality of life of the elderly in PHANAT NIKHOM Municipality 2) Explain the effect of factors related to the collaboration and 3) Submit the suggestion of the collaboration development in the operation to improve the quality of life of the elderly. This research used qualitative method by using in-depth interview technique. Twenty key informants from public, private, and civil society sectors were employed by using purposive sampling method. The selection criteria include being an executive or a representative assigned by the public, private, or civil society sectors that play the roles or have the experiences in the operation to improve the quality of life of the elderly in PHANAT NIKHOM Municipality. ATLAS.ti 9 was used for data management. Triangulation technique and content analysis were performed. The results found that the collaboration could be explained into two dimensions. First, the structural dimension: the negotiation and decision making, recruiting leaders, stakeholder designation were found. However, there was an absence of the commitment and legitimacy. Second, the collaborative processes dimension: the aims setting and planning, resources supporting, trust building and conflicts management, and supervision were reached in this study. The factors that affects to the collaboration consisted of 1) leader 2) relevant actors, alliances, and social networks 3) socio-economic status and cultures 4) resources 5) agreements,

regulations, and laws 6) relationship between actors and organizations 7) personnel and organizations abilities and 8) supervision. From the results of this study, it could be concluded that, in order to reach the collaborative level in the operation to improve the quality of life of the elderly, the structures and processes of collaboration need setting up.

Keywords: Collaboration, Quality of Life, Elderly

บทนำ

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้คาดการณ์ไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ถึงร้อยละ 20 ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบกับการบริหารประเทศโดยตรง ทั้งในแง่มุมด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รัฐบาลจึงได้บรรจุวาระการปฏิรูประบบเพื่อรองรับสังคมสูงวัยไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และได้มีการประกาศใช้แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) เพื่อเป็นเครื่องมือของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ (กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2562) ซึ่งงานด้านสวัสดิการสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เป็นภารกิจหนึ่งที่ถูกกำหนดให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (สุदारตน์ สุดสมบูรณ์ และคณะ, 2559) อย่างไรก็ตาม พบว่า มีผู้สูงอายุอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการจัดสรรสวัสดิการและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีให้เป็นไปตามหลักการในการเคารพสิทธิของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม ช่วยเหลือตนเองได้ตามอัตภาพ ไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น และดำรงไว้ซึ่งการมีคุณค่าในตนเองและคุณค่าต่อสังคม (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2561) ดังนั้น การศึกษาเพื่อหาแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของประเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเมื่อพิจารณาถึงแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐเพื่อดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ แนวคิดการบริหารปกครองสาธารณะถือเป็นแนวคิดหนึ่งที่ตอบโจทย์กับบริบทสภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในยุคปัจจุบันที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งต้องยอมรับว่าหน่วยงานภาครัฐเป็นตัวแสดงหลักที่สำคัญในการบริหารปกครอง แต่การดำเนินการตามลำพังของหน่วยงานภาครัฐนั้นไม่เพียงพออีกต่อไป จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนอื่น ๆ โดยการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสเข้ามามีบทบาทในการร่วมแก้ไขปัญหาสาธารณะ (ทวีดา กมลเวช, 2553)

ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาการพัฒนาความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ภายใต้แนวคิดการบริหารปกครองสาธารณะ โดยทำการศึกษาในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เนื่องจากเป็นเทศบาลเมืองที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ โดยมีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงถึงร้อยละ 24.09 (กรมการปกครอง, 2563) ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัดสิงห์บุรีที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงที่สุดในประเทศไทยอยู่ที่ร้อยละ 23.09 (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562) และเทศบาลเมืองพนัสนิคมยังเป็นเทศบาลที่อยู่ในเขตพื้นที่โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ซึ่งเป็นโครงการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากการดูแลคุณภาพชีวิตของประชาชนควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาควบคู่กันไป ปัญหาสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคมจึงมีความสำคัญและจำเป็นต้องศึกษาและวางแผน เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่ และเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการเตรียมความพร้อมและรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ของประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษานี้มีผู้เข้าร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน โดยจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากภาครัฐ 8 คน ภาคเอกชน 3 คน และภาคประชาสังคม 9 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ได้แก่ เป็นผู้บริหารหรือผู้แทนที่ได้รับมอบหมายจากภาคราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ หรือเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ แนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ มาจากการค้นคว้าผ่านเอกสาร บทความ รายงานการดำเนินงานที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุในพื้นที่และจากเว็บไซต์ของหน่วยงานภาครัฐ การทบทวนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ทั้งแนวคิด

คุณภาพชีวิต ภาวะสูงวัยอย่างมีพลัง การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ นโยบาย กฎหมาย และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุทั้งในและต่างประเทศ ร่วมกับแนวคิดการบริหารปกครองสาธารณะ แนวคิดความร่วมมือและเครือข่าย ทำการวิเคราะห์และนำข้อมูลที่ได้มาสร้างแนวทางสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคมใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ประเด็นความร่วมมือ และ 2) ประเด็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือ นำเสนอแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาชุมชนเพื่อตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลด้วยวิธี Data Triangulation จัดระบบแยกแยะหมวดหมู่ข้อมูลด้วยโปรแกรม ATLAS.ti 9 for Windows จากนั้นทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยการตีความ (ไชย โพธิ์สีตา, 2562)

ผลการวิจัย

1. ความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม จากการทบทวนวรรณกรรมร่วมกับการวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยการตีความ ทำให้สามารถจำแนกความร่วมมือออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ มิติโครงสร้าง และมิติกระบวนการ โดยอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

1.1 มิติด้านโครงสร้าง

1.1.1 การเจรจาและตัดสินใจ พบว่า เทศบาลมีการจัดให้มีเวทีการเจรจาและตัดสินใจอย่างเป็นทางการ แต่ประเด็นการเจรจาและตัดสินใจจะเริ่มจากเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาพรวม ยังไม่มีการจัดเวทีให้มีการเจรจาและการตัดสินใจอย่างเป็นทางการโดยมุ่งในประเด็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างจริงจังร่วมกับทุกภาคส่วน ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ “...ทางเทศบาลทำประชาพิจารณ์ คุยกัน 3 - 4 รอบ มีหลายประเด็น เช่น ขยะ สิ่งแวดล้อมและอื่น ๆ สุดท้ายก็จบที่ผู้สูงอายุ เราทำเป็น workshop กันเลย มีภาคส่วนต่าง ๆ มาเข้าร่วม...” (นายกเทศบาลเมืองพนัสนิคม, 2564)

1.1.2 การสรรหาผู้นำ พบว่า เทศบาลเมืองพนัสนิคมทำหน้าที่ในการดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามที่กฎหมายกำหนด โดยตัวนายกเทศมนตรีเป็นผู้นำในการพัฒนาความร่วมมือในการดำเนินงาน

1.1.3 การกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับเทศบาล จะมาจากองค์กรภาครัฐและเอกชน ตัวแทนชุมชน องค์กรอิสระ กลุ่มเครือข่าย ตลอดจนปัจเจกบุคคล ขึ้นอยู่กับกิจกรรมหรือโครงการความร่วมมือว่าเป็นกิจกรรมหรือโครงการความร่วมมือด้านใด ต้องการความร่วมมือจากภาคส่วนใดให้มาช่วยขับเคลื่อน โดยจะพิจารณาจากปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ การเป็นผู้มีทรัพยากร เป็นตัวแทนของกลุ่ม

หรือเครือข่ายในฐานะพลเมืองหรือกลุ่มทางสังคม เป็นผู้มีความสามารถ ความเชี่ยวชาญ เป็นอาสาสมัคร เป็นผู้ที่เล็งเห็นผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามภารกิจขององค์กรหรือถูกกำหนดมาจากหน่วยงานที่สูงกว่า

1.1.4 การสร้างพันธะสัญญาและการสร้างความชอบธรรม พบว่า เทศบาลยังไม่มีการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์ในรูปแบบความเป็นสถาบัน และไม่พบการกำหนดโครงสร้างหน้าที่ ความรับผิดชอบ หรือแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุร่วมกันระหว่างเทศบาลกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเป็นทางการ ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ “...ถ้าเป็นเรื่องของงานผู้สูงอายุ เรายังไม่เคยคุยหรือมีคณะกรรมการจริงจัง จะมีแค่ตอนนี้นำหลักดันให้ก่อตั้งชมรมผู้สูงอายุ แล้วก็การอุดหนุนงบประมาณให้กับชมรมต่าง ๆ หรือบางครั้งเราก็แบ่งมอบภารกิจให้เขาไปทำ...” (ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชนเทศบาล, 2564)

1.2 มิติด้านกระบวนการ

1.2.1 การกำหนดเป้าหมายและการวางแผน พบว่ายังไม่มีกระบวนการความร่วมมือในด้านนี้อย่างเป็นรูปธรรมระหว่างเทศบาลกับหน่วยงานภาครัฐ ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ “...อันที่จริงพวกกองทุนตำบลนี้ต้องมาประชุมกัน เอาปัญหามานั่งดูว่าจะทำโครงการยังไง ส่วนเราก็มีหน้าที่เสัวิชาการลงไป ให้ข้อมูลเพิ่มเติม ที่ผ่านมาก็จะยากนิดหน่อย พวกงานชมรมสูงอายุ ผู้พิการ การดูแลผู้ป่วยติดบ้านติดเตียง ก็เลยจะยังไม่ค่อยมี...” (ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพนัสนิคม, 2564) อย่างไรก็ตาม พบว่า มักมีการกำหนดเป้าหมายและวางแผนร่วมกันกับภาคประชาสังคมในพื้นที่ โดยพบทั้งในรูปแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ แต่ส่วนใหญ่ยังเป็นไปในลักษณะที่เทศบาลเป็นผู้นำเสนอเป้าหมายและแผนงาน โดยสื่อสารออกไปให้ประชาชนรับรู้ เพื่อให้เกิดการยอมรับและร่วมมือกันในการดำเนินการ ผ่านการประชุมรูปแบบต่าง ๆ โดยมีประเด็นปัญหาสังคมผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่นำเข้าพิจารณาพร้อมกับประเด็นอื่น ๆ และเทศบาลจะเป็นผู้กำหนดเป้าหมายและวางแผนสุดท้าย

1.2.2 การสนับสนุนทรัพยากร พบว่า ภาคส่วนที่ร่วมสนับสนุนทรัพยากรมีทั้งที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งองค์กรที่เข้าร่วมมีอนันต์มักจะเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันจากความร่วมมือ ส่วนทรัพยากรที่พบว่ามีแบ่งปัน แลกเปลี่ยน หรือใช้ร่วมกันนั้น ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร ความเชี่ยวชาญ และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ “...ทางศูนย์จักสานของเราทำเรื่องของการส่งต่อภูมิปัญญาร่วมกับเทศบาล สิ่งที่เราทำก็คือสอนลูกหลานของช่างที่อยู่กับเรา กับอีกส่วนหนึ่งคือทำหลักสูตรร่วมกับโรงเรียนในเขตเทศบาล แล้วก็เปิดศูนย์เพื่อการศึกษาดูงาน สิ่งเหล่านี้ทำให้ช่างของผมาถึงจะสูงอายุแล้ว แต่ก็มีอาชีพ มีรายได้เลี้ยงดูตัวเองได้...” (ประธานศูนย์ส่งเสริมฝีมือจักสานด้วยไม้ไผ่, 2564)

1.2.3 การสร้างความไว้วางใจและการจัดการความขัดแย้ง พบว่า เทศบาลได้รับความไว้วางใจจากเครือข่ายภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเป็นอย่างดีและไม่เกิดความขัดแย้ง

เนื่องจากการสื่อสารทำความเข้าใจกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับเทศบาลอย่างสม่ำเสมอ ร่วมกับการมีความสัมพันธ์พื้นฐานเดิมระหว่างเทศบาลกับเครือข่ายที่แน่นแฟ้น เป็นพื้นฐานที่ได้รับความไว้วางใจมาแต่เดิม อีกทั้ง ที่ผ่านมาเทศบาลก็ได้มีผลงานเชิงประจักษ์หลายโครงการ ทำให้ประชาชนเห็นถึงความตั้งใจในการทำงานและเกิดการยอมรับในโครงการต่าง ๆ ที่เทศบาลเสนอขึ้นมา ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ “...ที่นี่เรื่องความไว้วางใจไม่เคยมีปัญหาเลย ผู้บริหารเทศบาลเขาค่อนข้างที่จะแคร์ชุมชนมาก ถ้ามีปัญหาอะไร คณะกรรมการชุมชนที่นายกแต่งตั้งมาเขาจะพูดในที่ประชุมเลย มีอะไรนายกจะรู้หมด เลยไม่เกิดความขัดแย้ง...” (เลขานุการคณะกรรมการชุมชนย่อยที่ 10, 2564)

1.2.4 การกำกับดูแล พบว่า การกำกับดูแลความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุร่วมกับภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเป็นไปอย่างหลวม ๆ ผู้บริหารเทศบาลเพียงแต่ติดตามการดำเนินงานจากการประชุมคณะกรรมการชุมชนย่อย ประกอบกับมอบหมายเจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้ประสานงานกับเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนให้เครือข่ายมีความเข้มแข็ง สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ “...กลุ่มอาชีพจะขึ้นกับงานพัฒนาชุมชน แต่ถ้าพวกกลุ่มหรือชมรมออกกำลังกายจะอยู่กับกองการศึกษา อีกอย่างเราจะมีคณะกรรมการชุมชนแต่งตั้งสอดคลองไปกับการทำงานของเทศบาล เวลาทำงานอะไร เราก็จะประสานกัน...” (ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชนเทศบาล, 2564)

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม ผลการวิจัย พบว่า

2.1 ปัจจัยด้านผู้นำ พบว่า เทศบาลมีนายกเทศมนตรีเป็นผู้นำที่มีความริเริ่ม มีความเข้าใจในปัญหา เป็นผู้มีความสามารถและทักษะในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคส่วนต่าง ๆ สามารถวางรูปแบบโครงสร้างการกำกับดูแลงานระหว่างเทศบาลกับเครือข่าย เป็นผู้ที่สามารถใช้อำนาจหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกและแสวงหาทรัพยากรในการสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ตลอดจนมีความสามารถในการชักชวนภาคส่วนต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาล

2.2 ปัจจัยด้านตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง พันธมิตร และเครือข่ายทางสังคม พบว่า มีอิทธิพลต่อความร่วมมือ กล่าวคือ ช่วยเสริมจุดอ่อนของเทศบาล สนับสนุนส่วนขาดให้สามารถดำเนินกิจกรรมโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางกลับกันก็มีอิทธิพลที่จะทำให้โครงการหยุดชะงักหากเกิดความร่วมมือ ซึ่งพบจากหน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่ตามภารกิจขององค์กรที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยตรง ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ “...งานผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ ทำได้ไม่ถึงปีก็หยุดไป เพราะว่า ทางโรงพยาบาลบอกจะให้เทศบาลรับผิดชอบตัวเอง เขาบอกเป็นที่ปรึกษาให้ได้ แต่จะให้รับผิดชอบทั้งหมดแบบที่ผ่านมาเขาไม่ไหว แต่ทางเทศบาลเขามีเจ้าหน้าที่น้อย ยังไม่มีพยาบาลที่ผ่านการอบรมหลักสูตร ก็เลยไม่มีใครที่จะ

มารับผิดชอบงานตรงนี้ได้ ก็ต้องหยุดไป...” (อาสาสมัครสาธารณสุข, 2564) นอกจากนี้ ตัวแสดงภาคประชาสังคมในพื้นที่ยังมีบทบาทเป็นโครงสร้างในการบริหารจัดการแบบร่วมมือ ช่วยสนับสนุนเทศบาลให้เกิดการพัฒนาความร่วมมือในการดูแลผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตามแนวคิดการบริหารปกครองแบบร่วมมือ มักพบจากเครือข่ายภาคประชาสังคมในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์และร่วมทำงานกับเทศบาลมาแต่เดิม ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ “...กลุ่มเราเป็นจิตอาสาจากหลายชุมชนย่อย นับแล้วก็ร่อยกว่าคน ตรงนี้ก็เลยเป็นเหมือนพลังของเรา คล้าย ๆ กับเหมือนเราเป็นเครื่องมือของเทศบาลเหมือนกัน เพราะเวลาจะทำอะไร เขาก็ต้องอาศัยพลังจากภาคประชาชน...” (เลขาธิการคณะกรรมการชุมชนย่อยที่ 10, 2564)

2.3 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม พบว่าสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่เอื้อให้เกิดความร่วมมือ จากการที่ประชาชนในพื้นที่มีความสนิทสนมคุ้นเคยกัน โยงใยเป็นเครือข่าย ประกอบกับคนในชุมชนบางกลุ่มที่มีฐานะดี พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเทศบาลได้อาศัยเครือข่ายเหล่านี้เป็นโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาความร่วมมือ โดยเทศบาลเพียงให้การสนับสนุนส่งเสริมให้เครือข่ายสามารถพัฒนาและดำเนินกิจกรรมไปได้ ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ “...ลักษณะสังคมของพนัสนิคมเป็นเมืองปิด คนยังรู้จักกันอยู่ จุดแข็งของที่นี่ คือการที่มี Social Connection ของคนในพื้นที่ เมื่อเทียบกับที่อื่น ๆ แล้วยังถือว่าเข้มแข็งอยู่ คนพนัสนิคมพื้นที่ ไม่ค่อยย้ายไปไหน จะเป็นผู้ใหญ่หรืออะไรก็ตาม เขายังกลับมาพนัสนิคม มาดูแล ไม่ตัวใครตัวมัน...” (อดีตผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข, 2564)

2.4 ปัจจัยด้านทรัพยากร เนื่องจากความต้องการทรัพยากรจะนำไปสู่การแสวงหาความร่วมมือ โดยทั้งเทศบาลและภาคส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วมมักต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในการสนับสนุนแลกเปลี่ยนทรัพยากรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามเป้าหมายของตนเอง ทำให้ต้องมาร่วมมือกันทำงาน ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ “...งานระดับนี้ ต้องให้เทศบาลเป็นเจ้าภาพ บางอย่างต้องใช้พลังของเขา ภาคเอกชนทำฝ่ายเดียว ก็อาจจะทำแบบนี้ไม่ได้ หรืออาจจะไม่ถนัดขนาดนี้...” (ผู้บริหารโรงแรม I-destiny, 2564) อย่างไรก็ตาม การจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เพียงพอ หรือไม่เหมาะสม สามารถจะเป็นเหตุนำไปสู่การชะลอหรือยุติความร่วมมือได้ ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ “...คือทางสำนักงานผมจะไม่ไปยุ่งกับทางเทศบาลเลย เพราะเขาไม่มีงบอะไรให้เรา ต้องให้อีกหน่วยงานที่ได้จัดสรรงบจากเทศบาลเป็นผู้ดำเนินการ...” (สาธารณสุขอำเภอพนัสนิคม, 2564)

2.5 ปัจจัยด้านข้อตกลง ระเบียบ กฎหมาย และ แนวทางปฏิบัติ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งในด้านสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ โดยพบว่า มีหลายกิจกรรมโครงการเกิดขึ้นตามนโยบาย ซึ่งเทศบาลจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ๆ จึงจะประสบความสำเร็จในทางกลับกัน ข้อตกลง ระเบียบ กฎหมาย และ แนวทางปฏิบัติ อาจเป็นอุปสรรคในการพัฒนา

ความร่วมมือ หากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องรู้สึกว่าการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นไม่ตรงกับเป้าหมายของหน่วยงานของตน ก็จะทำให้ขาดแรงจูงใจในการเข้าร่วม

2.6 ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงและองค์การ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับเทศบาลยังไม่แน่นแฟ้น ขาดความมุ่งมั่นและแรงจูงใจในการร่วมมือกันดูแลผู้สูงอายุ ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ “...เวลาทำงานกับเทศบาลเมืองเป็นอะไรที่ยากมาก ไม่เหมือนทำพื้นที่ตำบลอื่น ๆ ทำงานแล้วจะมีปัญหาตลอด เพราะเราไม่ได้มีความสัมพันธ์กันมาก่อน...” (พัฒนาการอำเภอพุนนาค, 2564) ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างภาคเอกชนและภาคประชาสังคมกับเทศบาล พบว่า มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งมาจากความสัมพันธ์ที่แฝงอยู่ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งจากตัวผู้นำและประชาชนในพื้นที่ที่รู้จักสนิทสนมกันและโยนโยนกันเป็นเครือข่าย ส่งผลให้เกิดการความไว้วางใจ

2.7 ปัจจัยด้านความสามารถบุคลากรและองค์กร พบว่า ความสามารถของบุคลากรและองค์กรในด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ ทักษะคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานข้ามภาคส่วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนความร่วมมือ โดยบุคลากรของเทศบาลมีทักษะในการเจรจาและการทำงานร่วมกับเครือข่าย จากภาคส่วนต่าง ๆ เปิดกว้างในการให้ตัวแสดงที่มีความสามารถเข้ามาทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นการส่งเสริมและพัฒนาทักษะความร่วมมือในการทำงานให้เกิดขึ้นในพื้นที่

2.8 ปัจจัยด้านการกำกับดูแล พบว่า มีอิทธิพลต่อความร่วมมือเนื่องจากเป็นกลไกในการประสานงานและติดตามพฤติกรรมกรรมการดำเนินงานของเครือข่าย ทำให้ผู้นำทราบความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งจะเป็ข้อมูลให้เกิดการตอบสนองความต้องการและอำนวยความสะดวกในการทำงานร่วมกันได้อย่างเหมาะสม มีผลต่อความสัมพันธ์ที่ดีและความไว้วางใจกัน เครือข่าย นอกจากนี้ การกำกับดูแลไม่ให้เกิดความเฉื่อยในการทำงานร่วมกัน ยังส่งผลต่อการพัฒนาบรรทัดฐานความร่วมมือในการทำงานร่วมกันอีกด้วย ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ “...ที่นี้นายกแกลดต แกตั้งคณะกรรมการชุมชนเลย ในแต่ละชุมมีกรรมการ 9 ฝ่าย แต่ละคนไปเลือกผู้ช่วยมาอีกคนละ 5 คน ประธานกับรองประธานได้อีกคน 15 คน พอรวมกันก็ 60 คนแล้วที่อยู่ในมือนายก 12 ชุมชน ก็ 720 คน มีอะไรนายกจะรู้หมด กองไหนทำงานไม่ทำงาน...” (เลขานุการคณะกรรมการชุมชนย่อยที่ 10, 2564)

3. แนวทางการพัฒนาความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพุนนาค

จากความร่วมมือและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพุนนาค สามารถสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพุนนาคได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แนวทางการพัฒนาความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม

ประเด็นความร่วมมือ		แนวทางการพัฒนาความร่วมมือ
มิติ โครงสร้าง	การเจรจาและตัดสินใจ	ควรจัดให้มีเวทีการเสวนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้มีการเจรจาและตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย ทิศทาง เป้าหมาย และแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจนร่วมกับทุกภาคส่วนอย่างเป็นทางการ
	การสรรหาผู้นำ	ควรจัดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการการดำเนินงานขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยตำแหน่งประธานคณะกรรมการควรเป็นผู้บริหารสูงสุดของเทศบาล
	การกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ควรประเมินว่าในประเด็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจะต้องพึงพาอาศัยทักษะความรู้ความสามารถ โครงสร้างการบริหารหรือทรัพยากรจากภาคส่วนใด โดยพิจารณาจากภารกิจขององค์กร ทรัพยากร ความสามารถขององค์กรหรือบุคลากร รวมถึงความสนใจ
	การสร้างพันธมิตร และการสร้างความชอบธรรม	ควรแต่งตั้งคณะกรรมการและกำหนดโครงสร้างหน้าที่ความรับผิดชอบ ตลอดจนแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดโครงสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ ซึ่งคณะกรรมการควรประกอบด้วย ผู้แทนผู้บริหารจากทุกภาคส่วนที่มีภารกิจหรือหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง หรือมีความรู้ในด้านผู้สูงอายุ และควรแต่งตั้งคณะอนุกรรมการที่ประกอบไปด้วยผู้แทนจากภาคส่วนดังกล่าวเพื่อเข้าร่วมเป็นคณะทำงาน
มิติ กระบวนการ	การกำหนดเป้าหมายและการวางแผน	ควรกำหนดแผนพัฒนายุทธศาสตร์ด้านผู้สูงอายุ และจัดให้มีการตกลงนโยบายร่วมกันเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยฉันทามติ ตลอดจนร่วมกันหารือเพื่อกำหนดรูปแบบและวางแผนหาแนวทางการดำเนินงานแบบข้ามภาคส่วนโดยยังคงไว้ซึ่งความผสมผสานสอดคล้องไปกับบริบทของสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ของพื้นที่
	การสนับสนุนทรัพยากร	ควรตกลงร่วมกันในเรื่องของการแบ่งปัน แลกเปลี่ยน และสนับสนุนทรัพยากรให้เพียงพอและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทั้งในด้านงบประมาณ กำลังคน ตลอดจนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผนงาน โครงการ ความเชี่ยวชาญ และองค์ความรู้ต่าง ๆ และควรสนับสนุนให้มีการประสานความต้องการในผลประโยชน์ของสมาชิกในเครือข่ายเข้ากับผลประโยชน์ส่วนรวมอย่างลงตัว เพื่อลดความขัดแย้งในกระบวนการความร่วมมือ

ประเด็นความร่วมมือ	แนวทางการพัฒนาความร่วมมือ
การสร้างควมไว้วางใจและการจัดการความขัดแย้ง	ควรแสดงให้เห็นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นถึงความตั้งใจในการทำงาน และจัดให้มีกระบวนการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอและชัดเจน และควรเปิดโอกาสให้มีการสื่อสาร แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี เกิดความไว้วางใจ ป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น
การกำกับดูแล	ควรออกแบบให้มีการกำกับดูแลตามโครงสร้างความร่วมมือตามลำดับขั้น ผ่านวาระการประชุมคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการอย่างสม่ำเสมอ ร่วมกับการกำกับดูแลแบบไม่เป็นทางการ เพื่อให้มีความยืดหยุ่น และการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาได้ดี

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายตามประเด็นสำคัญดังนี้

1. จากการศึกษาความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่าเทศบาลมีการเจรจาแบบมีโครงสร้างที่เป็นทางการในประเด็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แต่ยังไม่ครอบคลุมมิติคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเนื่องจากไม่ได้เอาประเด็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นจุดตั้งต้น เป็นการเจรจาสอดแทรกร่วมกับโครงการพัฒนาด้านอื่น ๆ ตามโอกาส ทำให้ขาดการเจรจาในประเด็นปัญหา ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลประโยชน์ การแบ่งปันหรือแลกเปลี่ยนทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำเนินการ จึงพบว่ายังมีความแยกส่วนกันในการพัฒนา ซึ่งจากการศึกษาของ Emerson, K. & Nabatchi, T. ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเริ่มต้นมาจากการเจรจา ซึ่งจะสามารถพัฒนาไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในประเด็นนโยบายสาธารณะที่ให้ทุกฝ่ายช่วยกันหาทางออกร่วมกัน (Emerson, K. & Nabatchi, T., 2015) จากข้อสรุปดังกล่าว จึงส่งผลให้ขาดการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน หรือไม่มีการกำหนดโครงสร้างหน้าที่ บทบาทความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างชัดเจน และยังไม่มีกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเป็นทางการ ทำให้ขาดการสร้างพันธะสัญญาและการสร้างความชอบธรรม ซึ่งการสร้างพันธะสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกันนั้น เป็นการสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบและนโยบายขององค์กร และส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กร ทำให้มีการวางแผนและควบคุมกำกับ การปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง (ชลธิชา การถาง และมะลิวัลย์ น้อยบัวทิพย์, 2561) นอกจากนี้การจัดโครงสร้างความสัมพันธ์ในการทำงาน ควรทำอย่างเป็นทางการ ซึ่งควรเกิดจากการตกลง วางกรอบ กำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ร่วมกันทุกฝ่ายระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคส่วน

ต่าง ๆ ในสังคม ภายใต้กระบวนการบริหารปกครองแบบร่วมมือ เกิดเป็นรูปแบบเฉพาะของกระบวนการบริหารจัดการที่ทุกฝ่ายร่วมกันกำหนดขึ้น ผ่านการวางกฎเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ที่เป็นทางการ เพื่อรองรับการขับเคลื่อนการจัดบริการสาธารณะที่อยู่ในอำนาจหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐ (วสันต์ เหลืองประภัสร์ และคณะ, 2557) อย่างไรก็ตาม พบว่าเทศบาลเมืองพนัสนิคมได้รับการบริหารงานโดยนายกเทศมนตรีที่มีภาวะผู้นำ โดยเป็นผู้ที่มีอำนาจและเข้าถึงการบริหารจัดการทรัพยากรและเป็นผู้หน้าที่ทุ่มเท ซึ่งผู้นำที่ริเริ่มมีความสำคัญที่จะนำไปสู่จุดเริ่มต้นในการมีส่วนร่วม เป็นตัวแสดงที่สำคัญในการนำพาให้ความร่วมมือก้าวข้ามภาคส่วนมีความสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย (Bryson, J. M. et al., 2006) นอกจากนี้ พบว่าตัวเทศบาลเองซึ่งเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยตรง ได้ทำหน้าที่ในการดำเนินการและประสานงานกับเครือข่ายต่างๆให้เกิดการดำเนินการที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ รวมถึงเสริมพลังและอำนวยความสะดวกให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเข้าร่วมมือ โดยทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่ายต่าง ๆ ให้มีการเชื่อมโยงถึงกัน ซึ่งในกระบวนการความร่วมมือนั้นจำเป็นต้องมีตัวกลางเชิงกลยุทธ์ในการเชื่อมโยงระหว่างสถาบัน (Ansell, C. & Gash, A., 2017) สำหรับการกำหนดให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านความร่วมมือพบว่าทางเทศบาลได้มีการเชิญภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยจะพิจารณาจากกิจกรรมโครงการว่าต้องการความร่วมมือจากภาคส่วนใด หรือมีความเกี่ยวข้องกับภาคส่วนใดที่จะต้องเข้าร่วมมือกันในการดำเนินการเพื่อบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งในมิติด้านการบริหารนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องในเครือข่ายจะมีความหลากหลายและมีบทบาทแตกต่างกัน ดังนั้น การกำหนดให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาจากหลายภาคส่วน ก็เพื่อหวังผลในแง่ของการบริหาร เพื่อที่จะช่วยให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกซึ่งกันและกัน เพื่อให้เป้าหมายบรรลุผลสำเร็จ (แอน มารี ทอมสัน และเท็ด มิลเลอร์, 2002) นอกจากนี้ หนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการบริหารปกครองแบบร่วมมือ คือ ตัวแสดงที่เกี่ยวข้องต้องประกอบด้วยตัวแสดงภาครัฐ และตัวแสดงที่มีใช่ภาครัฐ ซึ่งครอบคลุมทั้งภาคเอกชนและภาคประชาสังคม โดยมีฐานะเป็นภาคีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารนโยบายสาธารณะ และเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและในฐานะกลุ่มทางสังคมหรือองค์กร (วสันต์ เหลืองประภัสร์ และคณะ, 2557)

สำหรับกระบวนการกำหนดเป้าหมายและการวางแผนในงานด้านผู้สูงอายุ พบว่ากิจกรรมนี้ในการทำงานร่วมกับภาคประชาสังคมในพื้นที่เป็นหลัก เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากการเจรจาในประเด็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ แม้ว่าเทศบาลจะเป็นผู้ตัดสินใจในท้ายที่สุด ซึ่งการกำหนดนโยบายและแผนกลยุทธ์ร่วมกันเป็นกิจกรรมที่อาจอยู่ในรูปแบบความสัมพันธ์ที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ โดยกิจกรรมดังกล่าวเป็นวิธีการผนวกเอาองค์กรต่าง ๆ เข้าร่วมกระบวนการตัดสินใจเพื่อให้เกิดเป้าหมายที่สอดคล้องกัน (Agranoff, R. & McGuire, M., 2003) และเป็นองค์ประกอบเริ่มต้นของการพัฒนาความร่วมมือ ซึ่งต้องเริ่มจาก

การมีเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน (ฟุต เอ็มมานูเอล ไบรหมาน, 2552) สำหรับการสนับสนุนทรัพยากร ส่วนใหญ่จะเป็นการจัดสรรและสนับสนุนทรัพยากรความร่วมมือในลักษณะของการได้รับผลประโยชน์ร่วมกันเพื่อร่วมมือขับเคลื่อนภารกิจให้ดำเนินไปได้ในมิติที่องค์กรหรือหน่วยงานของตนเองเกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่า ทรัพยากรที่มีการแบ่งปัน แลกเปลี่ยน หรือใช้ร่วมกันนั้นได้แก่ งบประมาณ บุคลากร ความเชี่ยวชาญ และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ซึ่งการขับเคลื่อนข้อสรุปที่ได้จากความร่วมมือจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหาขาดทรัพยากรที่เพียงพอ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้มาจากการระดมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการร่วมมือ (Milward, H. B. & Provan, K. G., 2000) และกระบวนการนี้จะเห็นได้ชัดเจนขึ้นเมื่อมีการระบุเป้าหมายความร่วมมือ (Agranoff, R. & McGuire, M., 2003) ส่วนความไว้วางใจในความร่วมมือระหว่างเทศบาลกับภาคส่วนอื่น ๆ พบว่า เป็นไปในทิศทางที่ดี ทำให้ง่ายต่อการสร้างความร่วมมือ ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันเป็นพื้นฐานเดิม สอดคล้องกับข้อสรุปของ Bryson, J. M. et al. ที่รายงานว่า การสร้างความไว้วางใจและความมุ่งมั่น เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งจะนำไปสู่ความไว้วางใจระหว่างองค์กร เป็นสิ่งจำเป็นต่อความสำเร็จของความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง (Bryson, J. M. et al., 2006) สำหรับการกำกับดูแล พบว่า ผู้บริหารเทศบาลติดตามการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจากการประชุมคณะกรรมการชุมชนย่อย ประกอบกับมอบหมายเจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้ประสานงานกับเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนให้เครือข่ายมีความเข้มแข็ง สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เป็นความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการกำกับดูแลและกระบวนการความร่วมมือ ที่ช่วยให้ตัวแสดงสามารถประสานงาน และจัดสรรทรัพยากรร่วมกันได้ มักเกิดขึ้นผ่านการแลกเปลี่ยนที่มีโครงสร้างอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะช่วยพัฒนาค่านิยม บรรทัดฐาน และความไว้วางใจ ผ่านกลไกทางสังคมในการประสานและติดตามพฤติกรรมของเครือข่าย (Bryson, J. M. et al., 2015)

2. จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า

ปัจจัยด้านผู้นำมีอิทธิพลต่อความร่วมมือ การที่เทศบาลเมืองพนสนิมมีผู้นำที่ริเริ่มถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเนื่องจากภาวะผู้นำมีความสำคัญในการแสดงออกถึงความสามารถในการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้แก่ภาคส่วนที่มาร่วม ทำให้กระบวนการความร่วมมือเจริญเติบโตและมีความเป็นพลวัตอย่างต่อเนื่อง (Emerson, K. et al., 2012) สำหรับอิทธิพลจากตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง พันธมิตรและเครือข่ายทางสังคม พบว่า ตัวแสดงภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยตรงมีอิทธิพลในการช่วยผลักดันให้โครงการความร่วมมือสามารถเกิดขึ้นได้ ในทางกลับกัน การปฏิเสธความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐดังกล่าวก็สามารถส่งผลให้ความร่วมมือต้องหยุดชะงักลงได้เช่นกัน ซึ่งอธิบายได้ว่า องค์กรที่พยายามแก้ไขปัญหาสาธารณะที่ซับซ้อน

เพียงองค์กรเดียว มักจะต้องเผชิญกับความยากลำบากหรือความล้มเหลวในการดำเนินการ การเมืองการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันเข้ามาร่วมมือกัน จะเป็นการเสริมจุดแข็งและปิดจุดอ่อนของกัน และกัน จะทำให้เกิดการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเป็นข้อดีของการรวมตัวกันเป็น เครือข่าย (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) สำหรับการยุติลงของโครงการที่พบในการศึกษานี้ เป็นปัญหาที่มักพบเจอในกระบวนการความร่วมมือ คือ ในกรณีที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีศักยภาพ ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมความร่วมมือน้อยกว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรายอื่น จะทำให้การจัดการ ความร่วมมือถูกกำหนดโดยตัวแสดงที่แข็งแกร่งกว่า ซึ่งจะส่งผลต่อให้เกิดพันธะสัญญา ความร่วมมือที่อ่อนแอได้ (Ansell, C. & Gash, A., 2007) นอกจากนี้ ตัวแสดงภาคประชาสังคม ที่เข้ามาร่วมมือกับเทศบาลในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ ยังช่วยเป็นโครงสร้างพื้นฐาน ของเทศบาลในการรองรับการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแบบเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งแต่ละเครือข่ายมีความเข้มแข็งและมีบทบาทในการสนับสนุนประเด็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุแตกต่างกันไปตามบทบาทและภารกิจของเครือข่าย โดยเครือข่ายเหล่านี้ได้มีส่วนช่วยใน การดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ รวมถึงร่วมกันทำกิจกรรมที่มีส่วนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการบริหารงานท้องถิ่นแบบเครือข่าย ซึ่งอธิบายไว้ว่า เครือข่ายภาคประชาสังคม เป็นลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสนับสนุนให้ภาคประชาชน รวมตัวกันและให้มีบทบาทในการจัดการแก้ไขปัญหาในชุมชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ การสนับสนุนการดำเนินงานของภาคประชาชนตามความจำเป็น (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2550) ซึ่งการมีเครือข่ายภาคประชาสังคมเป็นโครงสร้างพื้นฐานของการบริหารจัดการความร่วมมือนี้ ช่วยทำให้เทศบาลมีความเข้มแข็ง มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเจรจาตัดสินใจในนโยบาย เป้าหมาย แผนการดำเนินงานของเทศบาล และเอื้อต่อการเกิดความไว้วางใจในความร่วมมือจาก การสื่อสารกับเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ และเมื่อวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาค ประชาสังคมกับเทศบาลพบว่า เทศบาลกับเครือข่ายมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งเป็นผลมาจาก การที่ตัวผู้นำ เจ้าหน้าที่ของเทศบาล ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่รู้จักสนิทสนมกัน มีความคุ้นเคยกันเป็นการส่วนตัว และโยงโยกันเป็นเครือข่าย อีกทั้งภาคส่วนเหล่านี้ได้มี การทำงานร่วมกันกับเทศบาลมานาน ความสัมพันธ์ที่ดีเหล่านี้ส่งผลต่อความไว้วางใจใน การทำงานร่วมกันกับเทศบาล ซึ่งปัจจัยด้านคนและความสัมพันธ์ระหว่างกันมีความสำคัญต่อ ประสิทธิภาพความร่วมมือ (O'Leary, R. & Gerard, C., 2012) ความสัมพันธ์ที่มีมาแต่เดิมดังกล่าว ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม กล่าวคือ เทศบาล เมืองพนสนธิคมมีลักษณะความเป็นชุมชนเมืองเก่าขนาดเล็ก ผู้คนรู้จักกัน ไปมาหาสู่สนิทสนมกัน มาตั้งแต่อดีต และมีกลุ่มนักธุรกิจรวมถึงผู้มีความรู้ความสามารถในแขนงต่าง ๆ ที่เป็นคนในพื้นที่ ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้นำของเทศบาล อีกทั้ง มีความรักและผูกพันในบ้านเกิดของตน พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือกับทางเทศบาล นอกจากนี้ ประชาชนในพื้นที่ยังมีการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายมานาน เป็นความเข้มแข็งที่มีอยู่เดิมในพื้นที่

ทำให้เทศบาลได้อาศัยเครือข่ายเหล่านี้เป็นโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลในการพัฒนาความร่วมมือในการดูแลผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี (Emerson, K. et al., 2012) อย่างไรก็ตาม พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับเทศบาลยังไม่แน่นแฟ้น ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุร่วมกันระหว่างเทศบาลกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ บางโครงการต้องหยุดชะงัก หรือไม่เกิดความร่วมมือ การทำงานส่วนใหญ่จะเป็นเพียงการประสานงานกันตามบทบาทหน้าที่เท่านั้น โดยพบว่าหน่วยงานส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าหน่วยงานของตนเป็นเพียงผู้ประสานงานเท่านั้น เนื่องจากเทศบาลเมืองพนัสนิคมขึ้นตรงกับผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งอธิบายได้ว่า แรงจูงใจในกระบวนการร่วมมือจะลดลงเมื่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นว่าตนมีส่วนเกี่ยวข้องเพียงแค่เสนอแนะหรือมีส่วนร่วมเป็นพิธีการเท่านั้น (Ansell, C. & Gash, A., 2007) กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความผูกพันต่อกระบวนการหรือความเป็นเจ้าของกระบวนการส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้าร่วมกระบวนการความร่วมมือ (วสันต์ ศรีสมพงศ์, 2559)

ความต้องการทรัพยากรเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ตัวแสดงที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องแสวงหาความร่วมมือ โดยทั้งเทศบาลและภาคส่วนที่เข้าร่วมมีมิต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน โดยเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับในการสนับสนุนแลกเปลี่ยนทรัพยากร เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายของตนเอง ซึ่งสรุปได้ว่า การขาดแคลนงบประมาณ การต้องการความช่วยเหลือทางการเงิน และการเห็นถึงผลประโยชน์จากการเข้าไปร่วมมือ เป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความร่วมมือ (Cigler, B. A., 1999) ซึ่งการที่สมาชิกแต่ละคนมาร่วมมือกัน เป็นการประสานผลประโยชน์และความต้องการ ซึ่งผลประโยชน์และความต้องการนั้นจะไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากต่างคนต่างอยู่ การรวมตัวกันบนฐานผลประโยชน์ร่วมกันที่มากพอจะช่วยดึงดูดให้เกิดความร่วมมือ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) นอกจากนี้ ทรัพยากรที่หายากยังมีความจำเป็นต่อการบรรลุผลลัพธ์ในประเด็นปัญหาที่ซับซ้อน การเข้าถึงทรัพยากร จะเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดความร่วมมือ (O'Leary, R. & Gerard, C., 2012) อย่างไรก็ตาม การจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เพียงพอนำไปสู่การชะลอหรือยุติความร่วมมือได้เช่นกัน

การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุถือเป็นภารกิจด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จากการศึกษา พบว่า หลายกิจกรรมโครงการเกิดขึ้นตามนโยบายจากส่วนกลางที่กำหนดให้เทศบาลเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งเทศบาลจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ๆ ไม่สามารถดำเนินการตามลำพังได้ การระบุระเบียบและแนวทางปฏิบัติในการใช้งบประมาณกองทุนที่จัดสรรงบประมาณลงมาสู่ท้องถิ่นเป็นตัวอย่่างของการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการแบบร่วมมือที่ส่งเสริมและผลักดันให้เทศบาลและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องแสวงหาความร่วมมือ ซึ่งกรอบของกฎหมายและนโยบายของรัฐบาลถือเป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญต่อการบริหารปกครองแบบร่วมมือ นอกจากนี้ การมีข้อตกลงที่เป็นลายลักษณ์อักษร การระบุถึง

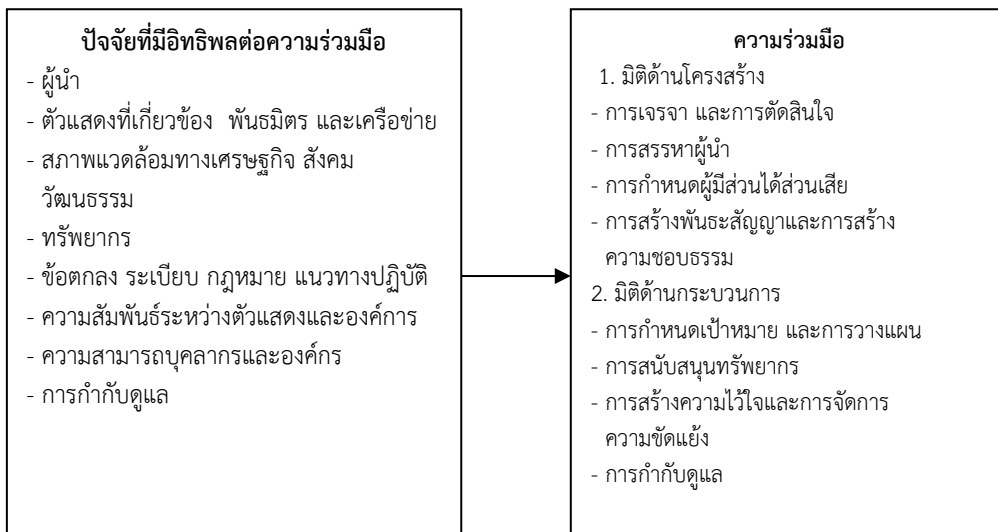

พันธกิจและบันทึกความเข้าใจอย่างเป็นทางการ รวมถึงบรรทัดฐานของการดำเนินการโดยทั่วไป หรือตามกฎหมาย จะมีข้อดีในแง่ของความรับผิดชอบ เป็นหลักฐานที่เชื่อถือได้ ช่วยส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ โดยเฉพาะกรณีที่ขาดการบริหารจัดการที่ดี (Bryson, J. M. et al., 2015) และเมื่อพิจารณาในด้านความสามารถของบุคลากรและองค์กรในการนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่า บุคลากรของเทศบาลทราบถึงข้อจำกัดด้านกำลังคนและงบประมาณ และเห็นความสำคัญในการทำงานร่วมกับเครือข่าย มีทัศนคติที่เปิดกว้างในการให้แสวงหาความร่วมมือจากตัวแสดงอื่น ๆ ซึ่งความเข้าใจระหว่างบุคลากร การเปิดกว้างในการทำงานร่วมกัน ความสามารถในการทำงานข้ามขอบเขต ความสามารถในการวิเคราะห์และร่วมกันในการวางแผนกลยุทธ์ รวมถึงความสามารถในการทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนทักษะความเชี่ยวชาญทางเทคนิค ล้วนมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนความร่วมมือให้ประสบความสำเร็จ (Emerson, K. et al., 2012)

สำหรับการกำกับดูแลความร่วมมือนั้น จะช่วยในเรื่องของการประสานงานและติดตามพฤติกรรม การดำเนินงานของเครือข่าย โดยผู้บริหารของเทศบาลทราบความต้องการของตัวแสดงอื่น ๆ ผ่านการประชุม ทำให้เทศบาลสามารถตอบสนองความต้องการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างเหมาะสม และการติดตามการดำเนินงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดความเฉื่อยในการทำงานทั้งจากฝั่งเจ้าหน้าที่และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้เครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมรู้สึกได้รับการอำนวยความสะดวกจากเทศบาล และเกิดความรู้สึกผูกพันกับผลลัพธ์และกระบวนการความร่วมมือ ซึ่งโครงสร้างการกำกับดูแลและกระบวนการความร่วมมือ นั้นมีความสัมพันธ์กัน การสรรหาผู้นำที่มีความสามารถในการจัดการความหลากหลายและความตึงเครียดในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนการอำนวยความสะดวกและกำกับดูแลความร่วมมือ มีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การทำงานข้ามภาคส่วนประสบความสำเร็จ (Bryson, J. M. et al., 2015)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 ตัวแบบความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
ในเขตเทศบาลเมืองพุนนัง

การศึกษาการพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพุนนัง ส่งผลให้ได้ข้อค้นพบเพิ่มเติม โดยพบว่า ในการพัฒนาความร่วมมือนั้น การกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นประเด็น โครงสร้างความร่วมมือที่ควรนำมาพิจารณาพิจารณาด้วย และพบว่าการกำกับดูแลเป็นอีกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือ ดังแสดงในภาพที่ 1

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพุนนัง ประกอบด้วย มิติด้านโครงสร้าง ได้แก่ การเจรจาและตัดสินใจ การสรรหาผู้นำ การกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมิติกระบวนการ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายและการวางแผน การสนับสนุนทรัพยากร การสร้างความไว้วางใจและการจัดการความขัดแย้ง การกำกับดูแล ยังไม่พบการสร้างพันธะสัญญาและการสร้างความชอบธรรมที่ชัดเจนในโครงสร้างความร่วมมือ โดยพบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือ 8 ประการ ได้แก่ 1) ผู้นำ 2) ตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง พันธมิตร และเครือข่ายทางสังคม 3) สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม 4) ทรัพยากร 5) ข้อตกลง ระเบียบ กฎหมายและแนวทางปฏิบัติ 6) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงและองค์การ 7) ความสามารถของบุคลากรและองค์กร และ 8) การกำกับดูแล สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตในเขตเทศบาลเมืองพุนนังได้ว่า เทศบาลควร

ดำเนินการความร่วมมือโดยมีการจัดการทั้งในส่วน of โครงสร้างและกระบวนการความร่วมมืออย่างชัดเจนครอบคลุมทุกด้าน เพื่อให้ความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุบรรลุผลสำเร็จ ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร ควรมีการกำหนดนโยบายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับเทศบาลเมืองขึ้นไปดำเนินการจัดการโครงสร้างและกระบวนการความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยกำหนดให้มีการระบุให้ภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ พร้อมทั้งกำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ ตลอดจนการวางแผนในการกำกับดูแลกระบวนการความร่วมมืออย่างเป็นทางการ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความร่วมมือในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษาที่แตกต่างกัน และควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือกับประเด็นความร่วมมือในแต่ละมิติในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2563). สถิติจำนวนประชากรและบ้านจังหวัดชลบุรี ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562. เรียกใช้เมื่อ 13 มกราคม 2563 จาก <http://data.cbo.moph.go.th/DATA-PERSON.php>
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562). สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 จังหวัด ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562 ข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. เรียกใช้เมื่อ 10 พฤษภาคม 2563 จาก http://www.dop.go.th/download/knowledge/th1580099938-275_1.pdf
- กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2562). มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมผู้สูงอายุ (ฉบับปรับปรุง). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชส มีเดีย.
- ชลธิชา การถาง และมะลิวัลย์ น้อยบัวทิพย์. (2561). การพัฒนาแนวทางการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 9(1), 83-94.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2562). ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ : คู่มือนักศึกษานักวิจัยสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ทวีดา กมลเวช. (2553). นโยบายสาธารณะในบริบทการบริหารปกครอง. ใน อัมพร อารักษ์ลักษณ์. การบริหารปกครองสาธารณะ : การบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ 21 (หน้า 35-61). ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต.

- นายกเทศบาลเมืองพนัสนิคม. (20 กุมภาพันธ์ 2564). ความร่วมมือและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม. (พิชญ์สินี เสรีโรจนกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- ประธานศูนย์ส่งเสริมฝีมือจักสานด้วยไม้ไผ่. (10 เมษายน 2564). ความร่วมมือและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม. (พิชญ์สินี เสรีโรจนกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชนเทศบาล. (3 พฤษภาคม 2564). ความร่วมมือและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม. (พิชญ์สินี เสรีโรจนกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้บริหารโรงแรม I-destiny. (31 มีนาคม 2564). ความร่วมมือและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม. (พิชญ์สินี เสรีโรจนกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพนัสนิคม. (7 เมษายน 2564). ความร่วมมือและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม. (พิชญ์สินี เสรีโรจนกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- พฤต เอมมานูเอล ไบระหมาน. (2552). การสร้างความร่วมมือเพื่อต่อต้านการค้าแรงงานทาสบนเรือประมง. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัฒนาการอำเภอพนัสนิคม. (22 เมษายน 2564). ความร่วมมือและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม. (พิชญ์สินี เสรีโรจนกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2561). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2560. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดียนตุลา.
- เลขานุการคณะกรรมการชุมชนย่อยที่ 10. (10 เมษายน 2564). ความร่วมมือและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม. (พิชญ์สินี เสรีโรจนกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- วสันต์ ศรีสมพงศ์. (2559). การบริหารจัดการแบบร่วมมือในโครงการคลองหมอนนา ตำบลรำแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วสันต์ เหลืองประภัสร์ และคณะ. (2557). การสังเคราะห์ตัวแบบเชิงทฤษฎีและการบริหารจากผลการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อพัฒนากลไกความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันของคนในพื้นที่. ใน รายงานวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2550). เครือข่าย: นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สาธารณสุขอำเภอพนัสนิคม. (7 เมษายน 2564). ความร่วมมือและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม. (พิชญ์สินี เสร้โรจนกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- สุดาร์ตน์ สุตสมบูรณ์ และคณะ. (2559). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุไทย. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 9(1), 121-127.
- อดีตผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข. (3 เมษายน 2564). ความร่วมมือและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม. (พิชญ์สินี เสร้โรจนกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- อาสาสมัครสาธารณสุข. (9 เมษายน 2564). ความร่วมมือและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม. (พิชญ์สินี เสร้โรจนกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- แอน มารี ทอมสัน และเท็ด มิลเลอร์. (2002). รัฐประศาสนศาสตร์ไทย : การจัดการภาครัฐแบบประชาธิปไตย. ใน ปิยากร หวังมหพร (หน้า 91). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Agranoff, R. & McGuire, M. (2003). Collaborative public management: New strategies for local government. Washington, DC: Georgetown University press.
- Ansell, C. & Gash, A. (2007). Collaborative Governance in Theory and Practice. Journal of Public Administration Research and Theory, 18(4), 543-571.
- Ansell, C. & Gash, A. (2017). Collaborative Platforms as a Governance Strategy. Journal of Public Administration Research and Theory, 28(1), 16-32.
- Bryson, J. M. et al. (2006). The design and implementation of cross-sector collaborations: Proposition from the literature. Public Administration Review, 66(s1), 44-55.
- Bryson, J. M. et al. (2015). Designing and Implementing Cross-Sector Collaborations: Needed and Challenging. Public Administration Review, 75(5), 647-663.
- Cigler, B. A. (1999). Cited in Morse, Ricardo S. 2005. Facilitating Interlocal Collaboration: Community and the Soft Skills of Public Management. Retrieved May 13, 2020, from https://pdfs.semanticscholar.org/c2fb/98805ba5a436363148aa537d11c55fe1cc26.pdf?_ga=2.68255953.1763695584.1589387220-1897601539.1586266846

- Emerson, K. & Nabatchi, T. (2015). Collaborative Governance Regimes. Washington, DC: Georgetown University Press.
- Emerson, K. et al. (2012). An Integrative Framework for Collaborative Governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 22(1), 1–29.
- Milward, H. B. & Provan, K. G. (2000). How Networks are Governed. In Heinrich, C.J. and Lynn, L.E., Jr. *Governance and Performance: New Perspectives* (238-262). Washington, DC: Georgetown University Press.
- O'Leary, R. & Gerard, C. (2012). *Collaboration Across Boundaries: Insights and Tips from Federal Senior Executives*. Washington, DC: IBM Center for the Business of Government.